

De mogelijke rol van AWPG's in een kennisinfrastructuur rondom de gezonde groene leefomgeving - Managementsamenvatting

Deze managementsamenvatting is onderdeel van het volledige rapport 'De mogelijke rol van AWPG's in een kennisinfrastructuur rondom de gezonde groene leefomgeving' (december 2021, beschikbaar bij ZonMw). Deze verkenning is uitgevoerd door iresearch in opdracht van ZonMw.

Een gezonde en groene leefomgeving is belangrijk voor een vitale samenleving. Het draagt bij aan het bevorderen en beschermen van het fysiek, mentaal en sociaal welbevinden van mensen; een gezonde en leefbare omgeving bestaat daarnaast niet zonder natuur. In opdracht van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) bereidt ZonMw samen met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) het Programma 'Gezonde Groene Leefomgeving' (PGGL) voor met als doel om gezondheid meer integraal mee te nemen in het beleid rond de fysieke leefomgeving, door domeinoverstijgend te werken. Er wordt binnen het PGGL verkend op welke manier er een rol kan worden weggelegd voor een regionale verankerde kennisinfrastructuur, waarin kennis gericht wordt ontwikkeld in aansluiting op landelijke, regionale en lokale kennisbehoeften (zie Hoofdstuk 1).

Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid (AWPG's) komen voort uit twee ZonMw programma's die gericht waren op het gemeentelijke volksgezondheidsbeleid tot een hoger niveau te tillen, het evidence-based werken bij de Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en) te bevorderen en praktijkgericht onderzoek te stimuleren. AWPG's maken deel uit van een reeds bestaande kennisinfrastructuur, waarin professionals uit beleid, onderzoek en praktijk samenwerken aan verbetering van de publieke gezondheidszorg. Daarom heeft ZonMw iresearch gevraagd om te verkennen op welke manier de AWPG's een rol kunnen en willen spelen in een regionale kennisinfrastructuur op het thema gezonde groene leefomgeving.

Aanpak

In de verkenning is gebruik gemaakt van een actiegerichte aanpak, waarin na elke fase van de verkenning een kerngroep bestaande uit professionals met expertise op het gebied van een gezonde groene leefomgeving, meedacht in de vervolgacties. Er zijn interviews uitgevoerd met alle AWPG-coördinatoren en verschillende experts op het thema (denk aan Data- en Kennishub Gezond en Stedelijk Leven (DKH GSL), ministeries, RIVM, Rijkswaterstaat en anderen, zie Bijlage 2). De samenwerkingen in de regio's Zuid-Limburg en Rotterdam zijn verder uitgediept door middel van focusgroepen. Ten slotte zijn vanuit een duidingssessie met de AWPG-coördinatoren en een kerngroep bijeenkomst resultaten getoetst en aanbevelingen geformuleerd (zie Hoofdstuk 1).

Rol van de AWPG's in een kennisinfrastructuur op het thema gezonde groene leefomgeving

Er zijn twaalf AWPG's in Nederland, waarvan tien zich richten op het thema gezonde groene leefomgeving. Met name de Academische Werkplaats Milieu en Gezondheid (AWMG), CEPHIR en AWPG Limburg zijn koplopers op dit thema. Er is behoefte aan versterking van de kennisinfrastructuur op het thema gezonde groene leefomgeving. Deze verkenning richtte zich

alleen op de mogelijke rol van de AWPG's. Vanuit het PGGL worden ook andere mogelijke partijen afgewogen die een rol kunnen spelen in een kennisinfrastructuur op dit thema (bijvoorbeeld, provincies, gemeenten, hogescholen of een landelijk opererende partij, zoals Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) of het Interprovinciaal Overleg (IPO) (zie Hoofdstuk 2). Regionale GGD'en maken een belangrijk deel uit van de AWPG's. In deze verkenning staat echter niet de rol van de GGD centraal, maar van de AWPG's als samenwerkingsverbanden omdat het op dit thema juist van belang is dat er breder wordt gekeken dan alleen vanuit de publieke gezondheid. Andere mogelijke partijen die een rol zouden kunnen spelen zijn bijvoorbeeld de Aletta Jacobs School of Public Health of DKH GSL (zie Hoofdstuk 2) maar ook daar is niet verder op ingegaan in deze verkenning.

Er liggen voldoende kansen voor een rol voor AWPG's in een regionale kennisinfrastructuur op het thema gezonde groene leefomgeving. Doordat in alle provincies (met uitzondering van Utrecht) AWPG's werkzaam zijn, zij al veel samenwerkingen met verschillende partijen op het gebied van beleid, praktijk, onderwijs en onderzoek hebben en ze gericht onderzoek kunnen doen naar maatschappelijke vraagstukken op dit thema, is de structuur aanwezig om hen een rol te laten spelen. Daarnaast zijn er twee landelijke AWPG's, waarvan de AWMG zich al veel bezighoudt met het thema gezonde groene leefomgeving én is de DKH GSL landelijk ook actief op het thema. De meest kansrijke rol voor AWPG's is een makelaarsfunctie, waarin zij kennisbehoeften ophalen uit de regio, overzicht creëren in aanwezige en ontbrekende kennis, onderzoek kunnen doen hiernaar en partijen aan elkaar verbinden om aan deze vraagstukken te werken (zie Hoofdstuk 4). Er zijn verschillende stappen nodig om AWPG's beter toe te rusten om kennisgerichte ondersteuning te kunnen bieden op dit thema (zie Hoofdstuk 7).

1. Voortzetten van financiering en inzet op structurele financiering

Voor borging van de samenwerkingsverbanden en structurele inzet op het thema gezonde groene leefomgeving is structurele financiering vereist. De capaciteit van de meeste AWPG's lijkt slechts te bestaan uit enkele fte's en de kernpartners van de meeste AWPG's (bijvoorbeeld GGD'en, Universitair Medisch Centra (UMC's), onderwijsinstellingen en kennisinstituten, zie Tabel 1 Hoofdstuk 2) dragen niet altijd substantieel bij aan structurele financiering of inzet (in cash of in kind). Het is van belang dat de AWPG's zelf het voortouw nemen en een plan van aanpak opstellen voor hun eigen structurele financiering op dit thema, mogelijk door nieuwe afspraken te maken met huidige kernpartners over hun bijdrage. Of door structurele bijdragen vanuit nieuwe samenwerkingspartners. De AWPG's kunnen hierin worden ondersteund door ze van elkaar te laten leren.

Daarnaast is het aan te bevelen dat ZonMw blijft investeren in de AWPG's door hun structurele financiering aan te blijven vullen met projectfinanciering. Dit kan door in subsidieaanvragen als pre te stellen dat AWPG's deel uitmaken van het (te vormen) samenwerkingsverband en daarnaast cofinanciering van kernpartners van AWPG's te stimuleren in deze projecten (in cash of in kind).

Om te zorgen voor meer borging van zowel projectresultaten als van de AWPG netwerken zelf, kan meer aandacht besteed worden aan implementatie van projectresultaten in de

subsidieoproepen (zie Paragraaf 7.2). Dit is ook passend in de kenniscyclus van AWPG's. Implementatie kan zorgen voor beter positionering, naamsbekendheid en zichtbaarheid op het thema in de regio en via deze weg kan dit leiden tot meer structurele toevoer van vragen en financieringsmogelijkheden voor de AWPG's.

2. Verstevig de kennisinfrastructuur op het thema gezonde groene leefomgeving

Onderzoek, praktijk, beleid en onderwijs komen nog onvoldoende samen in de samenwerkingen van AWPG's op het thema gezonde groene leefomgeving om op lange termijn van meerwaarde te zijn. Dit is belangrijk voor een goede kenniscyclus, de borging van de AWPG's en structurele inzet op het thema. De aanbeveling luidt dat er meer samenwerking wordt opgezet of samenwerking wordt versterkt 1) met landelijke kennisinstututen om regionale en landelijke kennis en onderzoek meer met elkaar te verbinden; 2) met het onderwijs om wetenschappelijke kennis meer aan te laten sluiten bij de praktijk, blijvend delen van kennis, en mogelijk opleiden van multidisciplinair werkende professionals; 3) met gemeenten en provincies, om te zorgen voor meer verbinding tussen opgehaalde kennis uit de praktijk en wetenschap en beleid rondom het thema gezonde groene leefomgeving; en 4) tussen AWPG's onderling, waarin AWPG's van elkaar leren van elkaars ervaringen met het (opzetten van) samenwerkingen, het aanpakken van vraagstukken op het thema gezonde groene leefomgeving en elkaars vaardigheden hierbij.

3. Zorg voor de domeinoverstijgende samenstelling van AWPG's

Naast bovenstaande samenwerkingen is behoefte aan domeinoverstijgende samenwerkingen om te werken aan vraagstukken op dit thema om meer integraal te kunnen werken aan het thema. De kernpartners van de AWPG's kunnen een belangrijke rol spelen in het verstevigen van de samenwerkingen met partijen uit het sociale (zie Tekstbox 2, Paragraaf 1.3) en fysieke (zie Tekstbox 3, Paragraaf 2.1) domein. Daarnaast kan ZonMw bij subsidieoproepen ook samenwerking met het fysieke en/of sociale domein als pre of vereiste stellen om de kennisinfrastructuur (zie punt 2) te versterken.

4. Stimuleer AWPG's om te werken via (nog op te stellen) kennisagenda's

De meeste AWPG's werken momenteel vrij reactief aan vraagstukken rondom het thema gezonde groene leefomgeving. Om een meer proactieve rol te hebben in een kennisinfrastructuur op dit thema, wordt aanbevolen dat zij aansluiten bij bestaande regionale kennisagenda's of met samenwerkingspartners in de regio een regionale kennisagenda gaan opzetten. Dit zal bijdragen aan een meer gestructureerde regionale aanpak en samenwerking. Het PGGL geeft aanleiding om prioriteiten en landelijke focuspunten (op) te stellen rondom het thema. Een percentage van het landelijke budget kan beschikbaar worden gesteld om te werken vanuit regionale kennisagenda's.